

Zdař bůh! **aneb Muzejně-pedagogické objevování ostravského génia loci**

„Při vyučování i při učení je potřeba veselé nálady, aby se nedostavilo znechucení nebo ošklivost, pravý to mor vyučování, nýbrž aby duch byl vzrušován a při práci udržován jen libostí.“ (KOMENSKÝ, J. A.: Analytická didaktika. Praha, Státní nakladatelství 1947, s. 9.)

Všichni dobře víme, že v praxi každého vědeckého oboru se pohybují odborníci, jejichž výsledky činnosti vypovídají o zvlášť vysoké profesní úrovni, ač se tito experti mnohdy opírají o zcela netradiční metody. S ohledem na uvedenou myšlenku stojí dozajista za ohlédnutí na stránkách odborného časopisu prezentace dvoudenního pracovního setkání příznivců muzejní pedagogiky, které se uskutečnilo ve dnech 15. a 16. září 2014 v Ostravě. Na samotném sklonku letošního léta tak přijala pozvání na akci, nad jejímž obsahem přebrala společně s výborem komise zodpovědnost Bc. Andrea Węglarzyová z Ostravského muzea, celá padesátka pedagogických praktiků. Vždyť právě pro ně je každodenním chlebem starostlivost o návštěvníky muzeí, která při realizacích programů mnohdy koresponduje s jejich expertní snahou navyšovat kvalitu zprostředkování muzejních obsahů.

V konstruktivní fázi příprav Semináře 2014 *Muzejní edukace v přírodovědných expozicích a na industriálních památkách*, konkrétně při analyzování škály dobrých příkladů vzešlých z praxe, se výbor rozhodl oslovit celkem jedenáct přednášejících, kteří by se posléze s přítomnými členy Komise pro práci s veřejností při AMG ČR i ostatními účastníky akce byli ochotni podělit o využití strategie směřující k nadstandartním výstupům jejich práce. Z pozice organizátorů již proběhlé akce můžeme zpětně konstatovat, že uvedený přístup k naplnění odborné části semináře lze vyhodnotit jako správnou volbu. Z obsahů reflektivních rozhovorů provázejících předvedené interpretace prezentovaných témat byl patrný silný profesní zájem dozvědět se co nejvíce o aktuálním stavu využívání inovativních přístupů v muzejně-edukační realitě. Ze strany přednášejících šlo veskrze o vstřícné komentáře pozitivních změn ve smyslu navyšování zážitků návštěvníků, které následovaly záhy po vzniku nových edukačních programů probíhajících v rekonstruovaných expozicích a výstavách několika českých muzeí

(např. v Národním technickém muzeu v Praze, v Ostravském muzeu nebo ve Vlastivědném muzeu v Olomouci). Řeč přišla i na vize, a to konkrétně na zajímavé vyprávění, nazvané *Příroda v souvislostech – co nabídne budoucí přírodovědné expozice Národního muzea v Praze*. Řadu přednesených příspěvků obohatila vystoupení v posterové sekci, v níž byla prezentována zajímavá témata přivezená z Kladna, Opavy a Mělníka. Obsahy prezentací a posterů lze dohledat na webových stránkách komise. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/web/amg/organy-amg/komise/komise-pro-praci-s-verejnosti-a-muzejni-pedagogiku/temata-galerie-informace>

Při diskusi nad názornými prezentacemi došlo i na připomenutí pedagogického odkazu Járy Cimrmana. Otevření této problematiky se odráželo od přednesených závěrů vědeckého studia v kvalitativním designu, které vyústily jak do interpretace poznatků o výjimečném vztahu génia k ostravským průmyslovým stavbám, technickým zařízením, tak do předvedení vhledu o výsledcích historické analýzy jeho odborného zájmu o zdejší přírodní lokality, které se z postmoderního hlediska jeví současné generaci Ostravanů, Slezanů, Moravanů, Čechů i Evropanů málem zapomenutými a často opomíjenými. Kromě plenárního zasedání komise se pak v duchu humorně laděných vědeckých myšlenek plynoucích z tohoto odborného pojednání odvíjely všechny pracovní bloky prvního dne, které s přibývajícím večerem uzavřela komentovaná prohlídka nových expozic Ostravského muzea a „společná afterpárty pro otrlé“ na Stodolní ulici. Nově odhalené pedagogické poznatky významné osobnosti české vědy, o níž jsme se v tomto textu zmiňovali, jistou měrou ovlivnily také podobu exkurze, která byla naplánována na druhý den pracovního setkání.

„Byl-li někdo vůbec opravdovým dědicem JANA ÁMOSE, byl to právě CIMRMAN.“
(SVĚRÁK, Z.: Právý dědic Komenského. Úvodní seminář ke hře Vyšetřování ztráty třídní knihy. In.: *Divadlo Járy Cimrmana*, Praha, Melantrich 1987, s. 70.)

Do úterního rána se tak pozitivně motivovaní účastníci akce probudili celí dychtiví po poznávání a prožitcích. Okolí Ostravského muzea zahalené do chladného oparu rozzářila ranní aktivita muzejních pedagogů, která k velkému překvapení všech přítomných nabyla na neobvyklosti díky přistavení historického dopravního prostředku. Účastníci exkurze zaměřené na odhalování paměti průmyslových objektů a porozumění procesu rekonverze ostravské lokality se stali spoluvůrci hapeningu, který spočíval ve společném putování po zdejší oblasti v opravené soupravě autobusu Škoda 706 RTO CAR s přívěsem Jelcz PO1E dokumentující ostravskou hromadnou dopravu sedmdesátých let. Nablýskaný červený autobus jako typické vozidlo, které před léty stálo za zdoláváním vysokých přepravních nároků místních obyvatel, se pro tentokrát stal efektivním „oživujícím“ prostředkem, který

nám umožnil „aktivní“ přesun do dob minulých. Prizmatem muzejníků jednoznačně velmi atraktivní jízda, jejíž uskutečnění se samozřejmě neobešlo ani bez širokého zájmu místních obyvatel, byla nasměrována na odkrývání edukačních možností haldy Emy, NKP Dolu Michal a NKP Dolní oblasti Vítkovic. Za všeobecným souzněním účastníků exkurze s neopakovatelnými tvary a barvou, „erťáku“ a „jelčáku“, jeho vybavením, ale i pro něj charakteristickým zvukem, lze spatřovat osobní zanícení muzejně-pedagogických profesionálů v bezprostředním smyslovém poznávání historického vozidla v souvislosti s lepším profesním porozuměním významu muzejně-edukačního potenciálu ostravské oblasti.

Exkurzní den byl započat seriózním výkladem odborných pracovníků ostravského muzea, botaničky Ing. Zdenky Rozbrojové a geoložky Mgr. Evy Mertové, a to přímo v prostředí přírodní lokality. Po něm následovaly speciálně upravené komentované prohlídky se zkušenými průvodci a animátory, kteří se již celá léta věnují prezentaci a edukaci na průmyslových objektech a památkách v Ostravě- Michálkovicích a v Dolní oblasti Vítkovic (Vysoká pec 1, budova GONG, Plato a Svět techniky - Science and Technology Centrum). Pokud chcete například dobře poznat práci havíře, neznamená to jen navštívit nainstalovanou památku podle teorie tzv. posledního dne, ale také například zajít do místní „harendy“ *U Cingrů* a ochutnat výživnou hornickou svačinu. Po sněžení silně namazaného krajíce chleba se sádlem, který byl bohatě sypaný škvarkami a cibulí, se z vědeckých důvodů účastníkům exkurze logicky nabízelo přejít k poslednímu kroku vědeckého pokusu – co nejlépe se seznámit s fenoménem zvaným „hornická vlajka“. Bezprostřední prožitek dobrovolníků z řad muzejních pedagogů vzešlý z ochutnávky tradičního ostravského nápoje (směsi fernetu a zelené), o kterém se záměrně neostýcháme hovořit ani v souvislosti s publikováním tohoto textu ve *Věstníku AMG ČR*, považujeme naopak za vhodnou ukázkou oddání se výzkumu uvedené problematiky, včetně simulace jejího dopadu na místní obyvatelstvo v minulosti. Ze studijního hlediska tak šlo jako v celé řadě jiných, zde však z důvodu stručnosti zprávy nekomentovaných příkladů, o zcela nezbytné explanativní jednání s inspirativním přesahem, které lze vřele doporučit při jakémkoliv typu historického bádání ve zdejší oblasti také ostatním odborným pracovníkům muzeí.

S ohledem na uvedené skutečnosti lze konstatovat, že účastníkům prezentovaného semináře, z nichž se většina hlásí k profesnímu společenství muzejních pedagogů, je přece ze škály muzejních profesí nejlépe známo, že jedině silné prožitky mohou reálně přiblížit poznávání minulosti konkrétní oblasti, včetně pochopení jejích specifik. Závěrem můžeme říci, že autorka tohoto stručného ohlédnutí za nedávno uskutečněným seminářem Komise pro

práci s veřejností a muzejní pedagogiku při AMG ČR, z jehož obsahu na první pohled číší skutečný zájem o kvalitní způsoby zprostředkování génia loci ostravské černouhelné pánve, si tak zveřejněním zprávy i dokumentárních fotografií dělá ambice podat humornou formou svědectví o jedné z odborných činností profesní skupiny, jejíž zástupci také stojí za současnými proměnami českého muzejnictví „k lepšímu“... Zdař bůh! Zdař Cimrman!

„Vždyť... kde by byla dnes Ostrava bez přičinění se o její rozvoj v minulosti ze strany jmenovaného všestranného jazykovědce, vědce, básníka, prozaisty, dramatika, fyzika, chemika, švadleny, čalouníka, cestovatele, horníka, ale i příznivce muzejní pedagogiky?“ (TOMEŠKOVÁ, K.: Metavědecké objevování ostravského génia loci. In: Seminář 2014 Komise pro práci s veřejností a muzejní pedagogiku při AMG ČR, Ostrava 15. – 16. září 2014.)

Zprávu ze Semináře 2014 zpracovala Mgr. Kateřina Tomešková, Ph.D., předsedkyně komise

Foto: Viera Gřondělová/Ostravské muzeum.